

Bir tek hakikatin başka başka surette görünmesine bazı misaller verir misiniz? Bu mânâ, hakikat ilminde ayrı yollar tutan, hak meslek ve mezheplerde ayrı tarzda giden kimseler için de geçerli midir?

Yaratma bir hakikattir, ama çok farklı şekillerde görünür. İbda yoluyla bir anda yaratmak, inşa ile tedricen yaratmaktan çok farklıdır. İnşanın da sayılamayacak kadar çok suretleri vardır. Güneş'ten kopan bir ateş kütlesinden denizlerin ve okyanusların yapılması, denizlerin balıklarla ormanların ceylanlarla şenlendirilmesi, nutfelerin insan, yumurtaların kuş olması birbirinden farklı tecellilerdir.

Ressamlık kabiliyeti bir hakikattir; bu kabiliyetin her bir tabloda farklı desenler ve resimler ile sergilenmesi ise bir tek hakikatin başka başka suretlerde gösterilmesidir.

Toprağın hakikati bir iken, bir milyondan fazla bitki türüne menşe olması, bir hakikatin başka suretlerde görünmesine sayısız misaller sergilemektedir.

Cenab-ı Hakk'ın icra ettiği her bir ismi de bir hakikat iken farklı tecelliler ile tezahür etmesi, bir tek hakikatin başka başka suretlerde gösterilmesidir. Meselâ; Şafi ismi tek bir isim ve tek bir hakikat iken, binlerce farklı hastalığa müptela hastalara şifa vermesi ise, bir tek hakikatin başka başka suretlerde gösterilmesidir...

Meselâ "tasvir" bir hakikattir, her bir yıldıza, her bir dağa, her bir denize, her bitkiye ve hayvana, her insana hatta insanın her uzvuna ayrı suretler vermek, bu hakikatin başka başka tezahürleridir. Böylece, "Bu âlem-i faniden; esma ve şununat-ı ilahiyenin sonsuz tezahürleri" alınmaktadır.

Bu mânâ, hakikat ilminde ayrı yollar tutan ve aynı hakikate farklı tarzlarda ulaşan kimseler için de aynen geçerlidir.